

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

**KLAGE FRA ADVOKAT A, PÅ SORENSKRIVER B, X TINGRETT. SAK NR
50/03.**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte 8. mars 2004 truffet vedtak i ovennevnte klagesak.

Vedtaket er truffet av følgende medlemmer: Anne Lise Rønneberg, leder, Jon Høyland, Halvor Kjølstad, Trine Buttingsrud Mathiesen og Wenche Frogn Sellæg.

Ved brev 23. oktober 2003 til Domstoladministrasjonen, supplert med nytt brev 24. oktober 2003, har advokat A tatt opp spørsmålet om det hun viser til som X tingretts ”manglende berammelse av barnefordelingssak”. Domstoladministrasjonen overførte henvendelsen til Tilsynsutvalget for dommere, som forela henvendelsen for sorenskriver B til uttalelse. På bakgrunn av sorenskriverens svar, fant utvalget grunn til å be om advokatens eventuelle bekreftelse på at hun ønsket saken behandlet som klagesak i tilsynsutvalget. Ved brev 19. januar 2004 har advokaten bekreftet dette, samtidig som hun har presisert sin klage. Sorenskriver B har avgitt ny uttalelse ved brev 22. januar 2004.

Under saksforberedelsen har partene innledningsvis fremkommet med en del opplysninger som utvalget kommer tilbake til i sine merknader nedenfor, i den utstrekning det finnes nødvendig. Ved gjengivelsen av partenes anførsler, har utvalget i denne saken funnet det formålstjenlig å gjengi i sin helhet partenes oppsummeringer av henholdsvis 19. januar og 22. januar 2004.

Klager har anført følgende:

Klagen gjelder to forhold: Lang saksbehandlingstid i prioritert sak og forhold vedrørende sakkyndig.

Klager oppsummerer de påklagede forhold slik:

”På vegne av min klient fremmet jeg begjæring om midlertidig avgjørelse i barnefordelingssak i august 2002 for X tingrett. Måneden etter fremmet jeg stevning. Min klient har ikke sett sine barn siden oktober 2000, etter at mor uten forvarsel forsvant med barna. De har siden oppholdt seg på ukjent adresse. Min klient har siden kjempet for å få se sine barn igjen.

Det sier seg selv at i en sak som denne vil tidsforløpet i seg selv kunne medføre at min klient og barna lider rettstap. Barnefordelingssaker skal prioriteres. Både min klient og jeg som hans advokat er utålmodig og føler **stor grad av maktesløshet i forhold til hvor lang tid denne saken tar uten at noe skjer**. Den lange ventetiden for å få slippe til ved domstolen er en enorm tilleggsbelastning for min klient. Ved siste statistiske undersøkelse var gjennomsnittlig saksbehandlingstid i slike saker ved domstolene 6 måneder fra stevning til dom. Oppnevning av sakkyndige skjer etter min

erfaring normalt i løpet av tre måneder. I Ot.prp. nr 29 (2002-2003) uttaler departementet at det bør være et mål at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden i slike saker ikke bør overstige tre til fire måneder, og det er nå vedtatt lovbestemmelser om at slike saker skal prioriteres.

At saken har tatt ytterligere tid pga spørsmål knyttet til verneeting, kan ikke legges min klient til last. Jeg opplever likevel at det går ut over han. Ettersom barnas adresse er ukjent, anla jeg sak ved verneetinget for siste felles bopæl, altså X tingrett. Saken ble så i kjennelse fra tingretten avvist med den begrunnelse at det var feil verneeting. Spørsmålet ble bragt videre til Z lagmannsrett, som fastslo at X tingrett var riktig verneeting. Etter mitt syn var avvisningen av saken unødvendig, men i alle fall burde tingretten i en slik situasjon ha bestrebet seg på å legge til rette for at dette ikke skulle gå ut over min klient.

Når det gjelder forhold knyttet til oppnevning av sakkyndig psykolog og den sakkyndiges arbeid, vil jeg påpeke følgende:

Det tok tid å få avklart at det skulle oppnevnes sakkyndig. X tingrett besluttet i kjennelse å ikke ta til følge denne begjæringen. Beslutningen ble påkjært til Z lagmannsrett, som i kjennelse av 25.03.2003 besluttet at det skulle oppnevnes sakkyndig. I prosesskrift sendt pr fax 19.06.2003 (kopi er vedlagt) etterlyste jeg oppnevning av sakkyndig, da jeg ikke hadde hørt noe fra tingretten. I samme prosesskrift foreslo jeg tre aktuelle psykologer, og mandat. I telefon fra sorenskriver B samme dag, fikk jeg opplyst at han nå hadde oppnevnt sakkyndig psykolog, som ikke var blant de jeg hadde foreslått. Jeg ble informert av B at jeg gjerne måtte påkjære denne beslutningen også, dersom jeg ikke ønsket denne sakkyndige, samt at B ikke så behov for noe detaljert mandat for den sakkyndige ettersom denne etter hans syn var meget kvalifisert.

Den sakkyndiges arbeid har gått langsomt. I prosesskrift herfra av 23.10.2003 ba jeg retten om å sette en tidsfrist for den sakkyndige (dok.24). I svarbrev fra tingretten av 24.10.2003 fikk jeg opplyst at ”det er ikke aktuelt å pålegge den sakkyndige en tidsfrist. Hun er en meget erfaren og dyktig psykolog i slike saker, og har i dette tilfellet en meget vanskelig og tidkrevende jobb å gjøre. Retten er blitt orientert om fremdriften fra hennes side, og har overhodet ingen bemerkninger til det arbeidet hun utfører. Man har full tillit til at rapport foreligger så snart det er forsvarlig i forhold til det overordnede behov for tilstrekkelig opplysning av sakens ulike sider” (dok.25).

Per dags dato foreligger fortsatt ingen rapport. Det er uheldig at dette arbeidet tar så lang tid. I kjennelse vedrørende begjæring om midlertidig fastsettelse av samværsrett, ble samvær nektet, under henvisning til at det var behov for mer dokumentasjon i saken, og at samvær ikke kunne gjennomføres før saken var vurdert av en sakkyndig. Min klient ville kunne ha mulighet til å fremme ny begjæring om midlertidig fastsettelse av samvær ved eventuell sakkyndig rapport i hans favør. Den muligheten forsvinner når rapporten først foreligger så vidt kort tid før hovedforhandling.

Jeg finner dessuten at sorenskriverens uttalelser om den tillit han har til psykologen, kan gi foranledning til å stille spørsmål ved hvorvidt domstolen er tilstrekkelig objektiv i forhold til den sakkyndiges vurderinger.”

Innklagede har uttalt følgende:

” 1. Klage vedrørende lang saksbehandlingstid i prioritert sak.

Jeg er helt ut enig med adv. A i at saksbehandlingstiden har vært uaktseptabel lang. Det må likevel bemerkes at det er flere årsaker til dette. Det vises her til de vedlegg som fulgte mitt brev av 06.11. 2003, vedlegg som i tilstrekkelig grad antas å klarlegge dette.

Det bemerkes ellers at tingretten har hatt ca. 35% økning av den samlede saksmengde i 2003, med sterkest økning av antall straffesaker. Antallet barnevernsaker og barnefordelingssaker har øket sterkt, slik at tingretten har et stort antall prioriterte saker. Det er et daglig problem å foreta prioritering av de prioriterte sakene, og man har i løpet av 2003 fått en dobling av saksbehandlingstiden grunnet mangel på rettssaler og dommerstillinger. Allerede tidlig høst 2003 hadde man en situasjon som må betegnes som krise, en krise som har forsterket seg.

Hadde den aktuelle saken vært klar for berømmelse i dag, ville man neppe kunnet avholde hovedforhandling før i september.

I likhet med adv. A mener undertegnede at domstolens ressursituasjon medfører en svekkelse av rettssikkerheten, og det er liten tvil om at man risikerer rettstap i flere saker. Det bør for ordens skyld opplyses at ressursforholdene har vært tatt opp gjennom en rekke år med Justisdepartementet og senere Domstoladministrasjonen – uten resultat.

2. Klage vedrørende oppnevning av sakkyndig.

Her vises til delvis redegjørelse for sakens gang, jf pkt. 1. Jeg kan i det vesentlige bekrefte den faktiske fremstillingen fra adv. A.

Det bemerkes at oppnevning av sakkyndig skjer etter tvistemålsloven kap. 18, og at tingretten generelt – i denne type saker – vil oppnevne sakkyndige som man har kjennskap til og som man vet utfører oppdragene på en fullstendig og betryggende måte – ikke minst gjelder dette evnen til å kommunisere med så vel barn som foreldre, og søke å få til et samarbeide mellom foreldrene. Ikke alle sakkyndige er like gode på dette.

I de fleste tilfeller står retten fritt til å velge sakkyndig, jf. tvistemålsloven §§ 239, 241 og 242. At man har tillit til at en sakkyndig utfører oppdragene på en betryggende måte, innebærer selvsagt ikke at man som dommer alltid er enig i den sakkyndiges konklusjoner. Det bemerkes videre at man som oftest ikke finner det påkrevet med noe særskilt mandat til sakkyndige som har lang erfaring med slike saker – med mindre det foreligger helt særegne forhold.

På bakgrunn av at adv. A på et tidligere tidspunkt fremmet habilitetsinnsigelse mot undertegnede, er den videre behandling av denne saken den 11.11.2003 besluttet overtatt av tingrettsdommeren etter at adv. A i prosesskrift den 10.11.2003 samtykket i dette.

Man har merket seg at adv. A i brev av 19.01.2004 til Tilsynsutvalget stiller ”spørsmål ved hvorvidt **domstolen** (min utheving) er tilstrekkelig objektiv i forhold til den sakkyndiges vurderinger”. Det er derfor uklart om det vil bli fremmet

habilitetsinnsigelse også overfor tingrettsdommeren, noe som ytterligere vil kunne forsinke behandlingen av saken.

Den sakkyndiges rapport foreligger ellers datert 14.01.2004, og hovedforhandling er berammet til 13.- 14.- og 15. april.”

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf domstoloven § 238 annet ledd annen setning. Ingen av partene har heller bedt om dette.

Når det gjelder klagen over lang saksbehandlingstid, bemerker utvalget følgende:

Barnefordelingssaker er prioriterte saker hvor domstolen skal bestrebe seg på å få disse avvirket så raskt som det er forsvarlig i den enkelte sak. Hensynet til rask saksavvikling må imidlertid ikke gå på bekostning av hensynet til partenes rettssikkerhet, og i disse sakene har retten et selvstendig ansvar for sakens opplysning som må ivaretas.

I nærværende sak ble stevning inngitt i september 2002 og hovedforhandling er senere blitt berammet til april 2004. Isolert sett er dette en svært lang saksbehandlingstid. Det fremgår imidlertid av saksdokumentene at årsaken til dette ikke utelukkende er sendrektighet, eventuelt mangel på ressurser i domstolen. Av partenes redegjørelser og vedlagte prosesskrift, fremgår at saken opprinnelig ble avvist av tingretten som anlagt for galt verneting, fordi saksøkte hadde hemmelig adresse. Tingrettens kjennelse ble påkjært til lagmannsretten som tok kjæremålet til følge. Sorenskriveren har i denne forbindelse uttalt at ”saken ble stanset i en periode i påvente av en avgjørelse av vernetingsspørsmålet”, jf hans brev av 30. oktober 2003 til Y tingrett i anledning spørsmål om overføring av saken, noe utvalget kommer tilbake til.

Etter at vernetingsspørsmålet var avklart, fremmet advokat A begjæring om oppnevning av sakkyndig. Tingrettens beslutning ble påkjært til lagmannsretten, noe som innebar at saksbehandlingen ble ytterligere forsinket. Ikke bare spørsmålet om oppnevning var omtvistet, men også spørsmålet om hvem som så skulle oppnevnes. Oppnevning av sakkyndig skjedde ved tingrettens beslutning av 19. juni 2003. I brevet av 30. oktober 2003 skriver sorenskriveren følgende om dette:

”Den sakkyndige har ved flere anledninger meddelt retten at saken er spesielt arbeids- og tidkrevende, og det foreligger fortsatt ikke noen rapport —denne er meddelt å foreligge i løpet av kort tid. Tingretten kunne ikke fastsette tidspunkt for hovedforhandling før man hadde konkrete indikasjoner på når den sakkyndiges rapport forelå.”

Av saksdokumentene for øvrig fremgår at den sakkyndiges redegjørelse forelå i januar 2004. Det er syv måneder etter oppnevningen, noe tilsynsutvalget anser som uvanlig lang tid, selv i kompliserte saker.

I oktober 2003 ble hovedforhandling berammet til avholdelse 13. –15. april 2004. I følge sorenskriveren var det på grunn at sterkt økende saksmengde ved domstolen ikke mulig å foreta omprioriteringer for å få saken opp tidligere.

På dette tidspunkt begjærte klageren saken overført til Y tingrett i medhold av domstolloven § 38. Y tingrett motsatte seg slik overføring under henvisning til at det ikke ville være mulig å få saken opp til noe tidligere tidspunkt enn den berammede hovedforhandlingen for X tingrett.

Saksbehandlingstiden har i dette tilfellet vært lang, og tilsynsutvalget har stor forståelse for at klager har opplevd dette som belastende. Utvalget kan likevel ikke se at det er grunnlag for disiplinærtiltak mot sorenskriveren. Av de innsendte saksdokumenter fremgår for øvrig at sorenskriveren fullt ut slutter seg til klager, når denne bl.a. overfor Domstoladministrasjonen har påtalt at domstolen åpenbart ikke har de ressurser som er nødvendig for en tilfredsstillende saksavvikling, jf bl.a. klagers brev av 4. juli 2003 til Domstoladministrasjonen der hun særlig fremhever dette.

Når det gjelder advokat A's klage vedrørende sorenskriverens håndtering av spørsmålet om oppnevning av sakkyndig og videre oppfølging av denne, vil utvalget bemerke følgende:

Det er ikke uvanlig at oppnevning av sakkyndig innebærer en forsinkelse av saksbehandlingen i barnefordelingssaker. Det er heller ikke uvanlig at det tar tid å få avklart alle relevante spørsmål rundt oppnevningsspørsmålet, slik det åpenbart også har skjedd her. Retten står fritt i valg av den person som skal oppnevnes, etter at partene har fått anledning til å uttale seg.

Det er vanlig at den sakkyndige gis et mandat. Imidlertid fremgår det av tvistemålslovens bestemmelser at retten gjør dette "på den måte som retten finner hensiktsmessig", jf tvistemålsloven § 243. Dersom en av partene er misfornøyd med det mandat retten utformer, slik klageren i denne saken har gitt uttrykk for, er dette en beslutning som vil kunne påkjæres.

Det er videre vanlig at det settes frist for avgivelse av erklæring, noe også § 243 forutsetter. Dette har sorenskriveren ikke gjort, hvilket han vel etter utvalgets mening burde. Imidlertid fremgår det av hans redegjørelse at han har holdt seg fortløpende orientert om fremdriften i den sakkyndiges arbeid, og at det ikke har vært tvil om at erklæringen ville foreligge i god tid før hovedforhandlingen.

Heller ikke sorenskriver B's håndtering av forholdene rundt oppnevning og oppfølging av den sakkyndige gir etter tilsynsutvalgets oppfatning grunnlag for disiplinærtiltak.

Etter dette fatter Tilsynsutvalget for dommere slikt enstemmig
vedtak:

Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor sorenskriver B.

* * * * *

Tilsynsutvalgets vedtak kan ikke påklages etter forvaltningslovens regler. Partene i saken kan bringe tilsynsutvalgets vedtak inn for tingretten ved søksmål. Søksmålsfristen er to måneder etter at partene ble underrettet om vedtaket. Det vises nærmere til domstolloven § 239.